

آیا این دستخط متعلق به شاه عباس است؟

۹ بهمن ۱۳۹۳ ساعت ۱۸:۱۲

کتاب «کفایه التعلیم فی صناعه التنجیم» کتابی است از مجموعه کتب موقوفه شاه عباس اول صفوی به تاریخ ۱۰۳۷ بر آستان حضرت عبدالعظیم (ع) بوده است.

یکی از با ارزش ترین گنجینه های بخش نفایس خطی در کتابخانه آستان حضرت عبدالعظیم (ع) و همچنین قدیمی ترین سند موجود که ثابت می کند که از قدیم الایام در جوار حرم حضرت عبدالعظیم مدرسه و کتابخانه وجود داشته، کتاب های وقفی شاه عباس صفوی است که ۶ نسخه آن در کتابخانه و موزه آستان حضرت عبدالعظیم (ع) نگهداری می شود.

کتاب «کفایه التعلیم فی صناعه التنجیم» کتابی است در مباحث هیأت، نجوم و احکام، اثر ابوالحماد محمد بن مسعود زکی غزنوی، ریاضیدان و منجم ایرانی سده ۵ و ۶ هجری قمری و از مجموعه کتب موقوفه شاه عباس اول صفوی به تاریخ ۱۰۳۷ بر آستان حضرت عبدالعظیم (ع) بوده است.

این کتاب پس از فراز و نشیب‌های بسیار در طول تاریخ، اتفاقی توسط استاد محمد محیط طباطبایی پیدا شد و تا زمان تاسیس مجدد کتابخانه آستان حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) در سال ۱۳۲۴، در کتابخانه شخصی استاد نگهداری می‌شد. استاد محیط طباطبایی که داستان وقف این کتاب را توسط شاه عباس، با دست خط خود پشت جلد این کتاب نوشته بود، پس از تأسیس کتابخانه آستان، کتاب را به این کتابخانه پس داد و اکنون کتاب «کفایه التعلیم فی صناعه التنجیم» یکی از مهم‌ترین و با ارزش‌ترین گنجینه‌های این کتابخانه به حساب می‌آید.

متن وقفنامه شاه عباس بر این کتاب به شرح زیر است:

این کتاب را با یکصد و نوزده جلد کتاب دیگر وقف نمود کلب آستانه علی بن ابی طالب علیه السلام، عباس الصوفی الحسینی به روضه مقدسه منوره متبرکه عرش درجه امامزاده واجب التعظیم و تکریم امامزاده عبدالعظیم و بر مدرسه آستانه مذکوره واقع در بلوک غار ری که طلبه آنجا از آنجا منتفع شوند مشروط بر آنکه از روضه و مدرسه مذکوره بیرون نبرند و هر کس بیرون برد در خون حضرت اباعبدالله الحسین شریک و سهیم باشد.

فَمَنْ بَدَلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

برخی معتقدند این دستخط متعلق به شاه عباس صفوی است، اما در مقابل برخی می‌گویند که شاه عباس منشی، مستوفی و کاتب داشته؛ او انشاء می‌کرده و آنها می‌نوشتند. اما استدلالی نیز وجود دارد که می‌گوید در آن زمان کسی جرأت نمی‌کرده به شاه عباس بگوید کلب (سگ) علی بن ابی طالب (ع) - آن‌گونه که در وقفنامه آمده - بنا بر این اولین نسخه را خود شاه عباس نوشته و آن را به مستوفی‌ها داده و آن ۱۱۹ تای دیگر را آنها می‌نوشتند.

در این وقفنامه‌ها نکته‌ای که وجود دارد این است که در حال حاضر ۶ نسخه از این کتاب به دست آمده که متن وقفنامه بر تمام این کتاب‌ها نقش بسته، اما هر کدام با دستخط متفاوتی نگاشته شده است. اما از آنجا که دستخط این وقفنامه بسیار زیباست و طبیعتاً پادشاهان از کودکی تحت تعالیم مختلف از جمله خوشنویسی قرار می‌گرفتند، این احتمال می‌رود که این دستخط متعلق به شاه عباس صفوی باشد.

کارشناسان نسخ خطی آستان در حال بررسی این نسخه و جستجو برای یافتن دستخط شاه عباس از منابع دیگر هستند و می‌گویند که اگر بتوانیم سندی با دستخط شاه عباس پیدا کنیم و آن را با این نسخه تطبیق دهیم می‌توانیم به یقین برسیم، اما هنوز دستخطی از شاه عباس در دست نیست.

